

GIỚI THIỆU CÔNG TÁC NGHIÊN CỨU KHOA HỌC THỐNG KÊ TẠI TRUNG QUỐC

I. Tổ chức quản lý nghiên cứu thống kê

1. Mạng lưới nghiên cứu thống kê

Lực lượng nghiên cứu khoa học thống kê Trung Quốc bao gồm cán bộ nghiên cứu chuyên trách và cán bộ nghiên cứu kiêm chức. Cán bộ nghiên cứu khoa học thống kê chuyên trách bao gồm: Cán bộ nghiên cứu của Viện Khoa học Xã hội Trung Quốc, Viện Khoa học Trung Quốc, các trường đại học, cao đẳng, các cơ quan nghiên cứu trong hệ thống thống kê Nhà nước và chính quyền địa phương. Trước mắt, trong hệ thống thống kê Nhà nước, Cục Thống kê Quốc gia và các Cục thống kê tỉnh, thành phố đều có trung tâm hoặc phòng nghiên cứu khoa học thống kê.

Trung tâm nghiên cứu khoa học Cục Thống kê Quốc gia có các phòng nghiên cứu về lý luận thống kê, phương pháp thống kê, thống kê không gian, thống kê kinh tế - xã hội, số cán bộ nghiên cứu có 20 người. Trong các cơ quan thống kê cấp Nhà nước và cấp tỉnh, có hơn 200 cán bộ nghiên cứu thống kê chuyên trách. Cán bộ nghiên cứu khoa học thống kê kiêm chức chủ yếu là cán bộ làm công tác thống kê và giảng dạy thống kê. Nhiều cán bộ thống kê trong cơ quan thống kê Nhà nước, tỉnh, bộ ngành thường triển khai nghiên cứu một số vấn đề thống kê chuyên ngành. Trung Quốc có hơn 130 trung tâm, trường cao đẳng, đại học có

chuyên ngành thống kê, cán bộ giảng dạy thống kê là lực lượng quan trọng trong nghiên cứu khoa học thống kê.

Đội ngũ nghiên cứu khoa học thống kê lớn mạnh được liên kết với nhau thông qua mối liên hệ giữa các Hội khoa học thống kê, triển khai hoạt động nghiên cứu khoa học thống kê có hệ thống, có tổ chức và có kế hoạch. Giới khoa học thống kê Trung Quốc có 3 đoàn thể khoa học lớn mang tính quần chúng, độc lập, đó là:

- Hội Khoa học Thống kê Trung Quốc, chức năng chủ yếu của Hội là tổ chức, chỉ đạo và thúc đẩy hội viên triển khai hoạt động nghiên cứu thống kê của Chính phủ và thống kê kinh tế, xã hội, KHCN, tổng kết và giao lưu kinh nghiệm nghiên cứu khoa học thống kê, giao lưu thành quả nghiên cứu thống kê quốc tế ... Hội Khoa học Thống kê Trung Quốc có các phân hội thống kê chuyên ngành ở các bộ ngành liên quan và phân hội thống kê tại các tỉnh thành phố trực thuộc Trung ương và thành phố trọng điểm, đồng thời các phân hội này là đơn vị thành viên của Hội. Hiện nay, Hội Khoa học Thống kê Trung Quốc có khoảng hơn 5.000 người, với gần 60 hội viên đoàn thể và phân hội.

- Hội Thống kê Hiện trường Trung Quốc, với mục đích chủ yếu là chú trọng nghiên cứu ứng dụng khoa học thống kê, phạm vi ứng dụng chủ yếu là hoạt động KHCN và sản xuất công, nông nghiệp, tiến hành nghiên cứu về độ tin cậy của số liệu thống kê, kiểm tra chất lượng sản phẩm, thống kê y học, sinh học ...

- Hội Thống kê Xác suất, chủ yếu là nghiên lý thuyết thống kê và phương pháp xác suất thống kê toán học.

2. Tổ chức chỉ đạo công tác nghiên cứu khoa học thống kê

Trung tâm Nghiên cứu Khoa học Thống kê Cục Thống kê Quốc gia có chức năng chỉ đạo, tổ chức và quản lý công tác nghiên cứu khoa học thống kê toàn quốc. Từ năm 1980 trở lại đây, Trung tâm đã có nhiều biện pháp, thúc đẩy toàn diện việc triển khai công tác nghiên cứu khoa học thống kê.

- Xây dựng "Kế hoạch 5 năm" và "Quy hoạch 10 năm" phát triển nghiên cứu khoa học thống kê, bao gồm các nội dung: Mục tiêu và triển vọng phát triển nghiên cứu khoa học thống kê, quy hoạch phát triển khoa học thống kê, quy hoạch đề tài nghiên cứu khoa học, quy hoạch bảo đảm kinh phí, quy hoạch quản lý, quy hoạch phát triển nhân tài, quy hoạch hợp tác và giao lưu quốc tế ... những kế hoạch và quy hoạch này đều nhằm mục tiêu chỉ đạo hoạt động nghiên cứu và quản lý các đề tài nghiên cứu khoa học thống kê toàn quốc.

- Công bố hướng dẫn đề tài nghiên cứu khoa học thống kê. Một mặt, phối hợp với Văn phòng Quy hoạch khoa học xã hội triết học toàn quốc, bám sát các vấn đề lớn quan trọng đặt ra đối với khoa học thống kê, vào đầu các năm đưa ra hướng dẫn đề tài nghiên cứu khoa học thống kê trọng điểm cho toàn quốc, công bố với xã hội về kinh phí có thể được trợ giúp sau khi đề tài của người đề nghị được thẩm tra, phê chuẩn; Mặt khác, kết hợp với nhu cầu phát triển thống kê của Quốc gia với phát triển kinh tế, xã hội, KHCN ... đề xuất các đề tài nghiên cứu khoa học thống kê lớn quan trọng cần xây dựng và kinh phí chi cho loại đề tài này ...

- Xây dựng Quỹ khen thưởng thành quả xuất sắc về nghiên cứu khoa học thống kê, triển khai hoạt động đánh giá,

bình bầu thành quả nghiên cứu khoa học thống kê. Từ năm 1990 đến nay, đã tiến hành 4 lần đánh giá, bình bầu thành quả. Thiết lập các loại giải thưởng: Giải thưởng dành cho thành quả nghiên cứu đề tài; Giải thưởng dành cho luận văn thống kê xuất sắc; Giải thưởng dành cho tác phẩm thống kê; Giải thưởng dành cho luận văn thống kê xuất sắc của thanh niên.

- Sử dụng các loại ấn phẩm thống kê, xúc tiến giao lưu khoa học thống kê. Xuất bản các thành quả nghiên cứu khoa học thống kê, đồng thời phản ánh động thái nghiên cứu khoa học thống kê của các địa phương, bộ ngành ... Các cơ quan thống kê địa phương, bộ ngành cũng xuất bản các ấn phẩm thống kê, giao lưu tình hình về công tác thống kê và nghiên cứu khoa học thống kê ...

- Tổ chức hội thảo nghiên cứu khoa học thống kê nhằm thúc đẩy phát triển hoạt động nghiên cứu khoa học thống kê. Từ thập kỷ 70 đến nay, Hội Khoa học Thống kê Trung Quốc, cứ 2 năm tổ chức 1 hội nghị hội thảo khoa học thống kê toàn quốc, đến 1999 đã tổ chức được 9 hội nghị; 2 năm tổ chức 1 hội nghị hội thảo khoa học thống kê thanh niên toàn quốc, đến 1999 đã tổ chức được 7 hội nghị. Phân hội thống kê các tỉnh, thành và bộ ngành cũng đã tổ chức các hội nghị hội thảo về khoa học thống kê của mình.

- Triển khai hoạt động giao lưu khoa học thống kê quốc tế. Những năm gần đây, Hội Khoa học Thống kê Trung Quốc và Trung tâm Nghiên cứu Khoa học Thống kê đã tiến hành hợp tác nghiên cứu đề tài và tiến hành giao lưu khoa học với các cơ quan thống kê, cơ quan khoa học và trường đại học các nước Nhật, Na Uy, Ý, Mỹ, Pháp, Canada,... về thống kê kinh tế-xã hội, thể chế thống kê của Chính phủ,

phân tích phát triển kinh tế, dự báo giám sát kinh tế vĩ mô, mô hình kinh tế vĩ mô, lý luận và phương pháp điều tra chọn mẫu, phân tích thống kê theo trình tự thời gian,...

II. Hoạt động nghiên cứu khoa học thống kê

Về cơ bản, nghiên cứu khoa học thống kê của Trung Quốc bám sát các vấn đề lớn quan trọng trong khoa học thống kê và cải cách, xây dựng thống kê của Chính phủ. Nội dung chủ yếu nghiên cứu bao gồm 3 mặt dưới đây:

1. Nghiên cứu về lý luận và phương pháp cơ bản thống kê

Chủ yếu bao gồm: Lý luận cơ bản của khoa học thống kê, thống kê chuyên ngành, thống kê toán học, điều tra chọn mẫu, mô hình đo lường kinh tế, giáo dục và đào tạo thống kê, lịch sử thống kê Trung Quốc ...

2. Nghiên cứu về cải cách và phát triển thống kê

- Nghiên cứu chiến lược và mô hình phát triển thống kê Trung Quốc, bao gồm: Mục tiêu, nhiệm vụ, biện pháp chiến lược về phát triển thống kê;

- Nghiên cứu thể chế quản lý thống kê, bao gồm: Thống kê tổng hợp của Chính phủ Trung Quốc, thống kê bộ ngành, thống kê địa phương, mô hình quản lý thống kê xí nghiệp và mối quan hệ giữa chúng ...

- Nghiên cứu xây dựng pháp chế thống kê, bao gồm: "Luật thống kê", "Hướng dẫn chi tiết thực hiện luật thống kê" ...

- Nghiên cứu hệ thống chỉ tiêu thống kê, bao gồm: Hệ thống chỉ tiêu về kinh tế, xã hội, KHCN, môi trường, sinh thái, khả

năng tiếp tục phát triển, chất lượng và hiệu quả vận hành kinh tế quốc dân ...

- Nghiên cứu phương pháp điều tra, bao gồm: Điều tra chọn mẫu, tổng điều tra, điều tra trọng điểm, điều tra toàn diện...

- Nghiên cứu chế độ hạch toán kinh tế quốc dân, bao gồm: Hạch toán sản xuất và sử dụng tổng giá trị sản xuất trong nước, hạch toán đầu vào - đầu ra, lưu lượng vốn, phụ trách tài sản, thu chi quốc tế, tài khoản kinh tế quốc dân, các đặc điểm của chế độ hạch toán thời kỳ đi vào quỹ đạo thể chế kinh tế,...

- Nghiên cứu tiêu chuẩn thống kê, bao gồm: Phân loại hàng hoá (vật tư, sản phẩm) và dịch vụ, phân loại ngành kinh tế quốc dân, phân loại ngành nghề khu vực 1,2,3, phân loại khu vực hành chính, phân loại đơn vị thống kê, phân loại chế độ sở hữu, phân loại xí nghiệp sự nghiệp đoàn thể xã hội, phân loại chức nghiệp, phân loại ngành nghề KHCN, phân loại quy mô lớn, vừa, nhỏ của xí nghiệp công thương,...

- Nghiên cứu điều tra thống kê chuyên ngành, bao gồm: Nông nghiệp, công nghiệp, thương nghiệp, vật giá, ...

- Nghiên cứu kiểm soát chất lượng số liệu thống kê;

- Nghiên cứu xây dựng hệ thống thông tin thống kê, bao gồm: Phần mềm xử lý biểu báo cáo thống kê, phần mềm phân tích thống kê, hệ thống xử lý số liệu điều tra các,...

- Nghiên cứu đạo đức chức nghiệp thống kê;

- Nghiên cứu thống kê xí nghiệp và cơ sở ...

3. Phân tích thống kê và kiểm định thống kê

Phân tích thống kê và kiểm nghiệm thống kê bao gồm nghiên cứu các vấn đề lớn quan trọng trong vận hành kinh tế, xã hội, phát triển KHCN ... Nội dung nghiên cứu chủ yếu bao gồm: Giám sát tình hình vận hành, phân tích và dự báo kinh tế quốc dân, cơ cấu kinh tế quốc dân, chất lượng và hiệu quả kinh tế quốc dân, điểm nóng và khó trong phát triển kinh tế quốc dân, xã hội, KHCN, giáo dục, dân số, môi trường, tài nguyên, tiêu chuẩn mức sống trung bình và tiến trình thực hiện, tiêu chuẩn nghèo khó và tiến trình giải quyết, khả năng tiếp tục phát triển, rủi ro và an toàn kinh tế quốc dân, chính sách điều hoà kinh tế vĩ mô, so sánh quốc tế về thực lực tổng hợp ...

III. Kết quả nghiên cứu khoa học thống kê

Từ thập kỷ 80 đến nay, sự phát triển sôi động của công tác nghiên cứu khoa học thống kê đã đạt được nhiều thành quả, trong đó kết quả có ảnh hưởng lớn dưới đây:

- Hệ thống hạch toán kinh tế quốc gia
- Chiến lược phát triển thống kê quốc gia
- Hiện trạng và nghiên cứu cải cách hệ thống điều tra thống kê quốc gia
- Nghiên cứu tiêu chuẩn mức sống trung bình

- Nghiên cứu vấn đề nghèo khó của dân cư thành thị Trung Quốc

- Nghiên cứu vấn đề nghèo khó của dân cư nông thôn Trung Quốc

- Điều tra sự phát triển xí nghiệp Trung Quốc

- Nghiên cứu hệ thống chỉ tiêu KHCN Trung Quốc

- Xây dựng và hoàn thiện hệ thống chỉ tiêu giá cả Trung Quốc

- Điều tra hiện trạng nghiên cứu và xu thế phát triển của khoa học thống kê

- Nghiên cứu hệ thống chỉ tiêu về khả năng tiếp tục phát triển của Trung Quốc

- Nghiên cứu phát triển sức mạnh tổng hợp Quốc gia của Mỹ, Nhật, Ấn Độ và Trung Quốc

- Giao động và điều chỉnh kinh tế Trung Quốc

- Nghiên cứu vấn đề cân đối nhu cầu lương thực của Trung Quốc

- Mô hình kinh tế vĩ mô của Trung Quốc

- Điều tra vệ tinh tài nguyên đất nông nghiệp cấp huyện toàn quốc

- Lịch sử khái quát về thống kê Trung Quốc

- Lý luận, phương pháp và thực tiễn về điều tra chọn mẫu

- Khoa học thống kê về tai hoạ

- Khoa học thống kê kinh tế quốc dân ■

(Nguồn: Thống kê Trung Quốc, Cục thống kê Quốc gia Trung Quốc, xuất bản năm 2000)

Hàn Ngọc Lương

Hội Bảo vệ thiên nhiên và Môi trường HN